

Năm 1996 kết thúc với trên mười vụ đình công lớn nhỏ của công nhân trong xí nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài (ĐTNN). Đáng chú ý là, có đến gần phân nửa số vụ đình công (45,4%) tập trung vào những xí nghiệp mà trong đó có pháp nhân người Hàn Quốc. Trong một số cuộc điều tra thăm dò về nguyên nhân tại sao tình trạng đình công đang ngày một tăng cao về số lượng cũng như tính chất gay gắt, các cơ quan nhà nước được biết rằng chủ yếu việc không tuân thủ đúng Luật lao động của "giới chủ" đã khiến người công nhân phải tìm sự phản ứng từ chính từ bản thân mình. Trong một số xí nghiệp có vốn ĐTNN, các qui định ngày làm việc 8 giờ thường được thực hiện với cách thức làm chậm quá lác đống hồ, hay nói cách khác, theo Marx là sự kéo dài thời gian để người công nhân có nhiều "cơ hội" hơn phục vụ cho xí nghiệp. Một tình trạng đáng kể khác là mức lương của công nhân VN trong xí nghiệp có vốn ĐTNN vẫn còn chưa

Ở các xí nghiệp có người Hàn Quốc, Đài Loan, người ta đã được chứng kiến hành vi chà đạp lên nhân phẩm của người VN không chỉ một lần, và dường như tất cả những xử lý của cơ quan pháp luật VN cho đến nay đối với kẻ hành hung vẫn chưa đủ để kẻ đó rút ra một bài học mang tính VN nghiêm túc. Còn hơn cả thế, trong vài trường hợp, đã có kẻ thẳng thừng thách thức những người đại diện cho luật pháp VN. Ở đây chúng ta cần phải đặt câu hỏi: tại sao tình hình lại đến mức như vậy? Cần có những hành xử kiên quyết như thế nào để ít nhất cũng hạn chế được xu hướng "liên tục phát triển" của những ứng xử phi đạo lý đối với công nhân VN trong năm 1997 và trong những năm tiếp tới?

Tại Đại hội Đảng Cộng Sản VN lần thứ VIII tại Hà Nội vào tháng 6.1996, báo cáo chính trị đã khẳng định thành phần kinh tế tư bản nhà nước là sự hợp tác giữa kinh tế nhà nước và tư bản nước ngoài... có lợi đôi bên. Như vậy, hình thức xí nghiệp liên doanh cũng nằm trong loại hình

nguyên nhân của mọi động thái, mọi vấn đề xã hội. Trong bài viết này, tôi xin không lý luận dài dòng về ý nghĩa quan trọng như thế nào của nhân tố con người, mà chỉ xin được phép nhắc lại tư tưởng HCM "muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, phải có con người XHCN". Trong thời đại này, đất nước ta đang trong giai đoạn quá độ tiến lên CHXH, và sự quá độ đó được điểm xuyết bằng hình ảnh kinh tế tư bản nhà nước - một yếu tố mà Lenin đã coi là "phòng chò" để bước vào chủ nghĩa xã hội. Nhưng "phòng chò" đó cũng luôn có tính hai mặt, và Lenin cũng xem rằng nếu nhà nước có chế độ kiểm soát của nhà nước vô sản, không có những cán bộ quản lý giỏi, nhà nước vô sản sẽ không thể hạn chế được những hội chứng tiêu cực của chủ nghĩa tư bản mà hiện nay đang thể hiện sát sườn nhất là những mặt trái của nền kinh tế thị trường.

Tình trạng nhiều cán bộ đối tác VN trong liên doanh, mà trong đó có cả cán bộ công đoàn, chưa thực hiện hoàn chỉnh nghĩa vụ của mình, đang

là một vấn đề nan giải. Có những nơi, cán bộ VN bị "lếp vế" trước người nước ngoài. Lại có những nơi, cán bộ VN "tự nguyện bị lép vế", trước người nước ngoài; ru ngủ hoặc dọa nạt tính chất đấu tranh cho lẽ phải của tổ chức công đoàn. Từ góc độ phạm trù vật chất, tôi cho rằng chúng ta cần hết sức tham khảo

một số yếu tố sau đây khi đánh giá về cán bộ đối tác: hiệu quả sản xuất - kinh doanh của liên doanh, thu nhập của cán bộ và số lần cũng như nội dung đi nước ngoài của cán bộ. Trong thực tế, đã từng xảy ra khá nhiều tình trạng xí nghiệp lỗ lã nhưng mức thu nhập của cán bộ đối tác VN vẫn duy trì ở vài ngàn đô la một tháng, hoặc những vị này luôn có nhiều kỳ đi "công cán" ở nước ngoài trong cả bốn mùa xuân, hạ, thu, đông. Đó là cái gì, nếu không phải là biểu hiện của sự tắc trách và suy nhược đạo đức của người bán bộ? Và đó cũng là một nguyên nhân chính làm cho người công nhân cảm thấy bất mãn phải đình công, khi họ không còn thấy được cán cân công lý trong con người cán bộ đối tác.

Đình công - vốn sinh ra từ tình trạng bất công - hy vọng sẽ được công lý xoa dịu bớt, và phẩm giá người lao động VN sẽ được tôn trọng hơn ■

ĐÌNH CÔNG

THỦ PHÂN TÍCH NHỮNG NGUYÊN NHÂN

Thạc Sĩ PHẠM CHÍ DŨNG

tương xứng với việc tái tạo sức lao động cho công nhân. Trước đây, vào tháng 5.1992, Bộ lao động - thương binh - xã hội đã ban hành Quyết định số 242, giảm mức lương tối thiểu của lao động trong xí nghiệp có vốn ĐTNN từ 50 USD/người/tháng xuống còn 35 USD/người/tháng (đối với đô thị loại 1). Về sau này, trước sự đòi hỏi của yêu cầu chung và công luận, Bộ lao động - thương binh - xã hội đã phải điều chỉnh lại mức lương tối thiểu lên 45 USD/người/tháng trong Quyết định số 385. Tuy nhiên, theo nhiều nhà chuyên môn, đó vẫn là phương thức tiếp khí vào phổi bằng ống thở nhân tạo chứ không phải bằng cách hít thở khí trời một cách tự do.

Một nguyên nhân không thể không đề cập đến cho bất kỳ ai khi phân tích tình trạng đình công, đó là sự đối xử thô bạo, thậm chí quá sức thô bạo, của một số người nước ngoài.

kinh tế tư bản nhà nước. Trong đó, nhà tư bản không phải chỉ thuần túy đem tiền vào "giúp đỡ" cho VN mà bản thân họ cũng hàng ngày hàng giờ mong muốn và thực tế đã kiếm được không ít lợi nhuận từ thị trường VN. Đó chính là một cơ sở khách quan cho tất cả những ai nghĩ rằng "nhà tư bản cho nhiều hơn là được", hay "làm ăn với tư bản nước ngoài, VN chỉ được chứ không mất".

Vậy thì trong một mối quan hệ kinh tế mà trách nhiệm và quyền lợi tương đồng giữa đôi bên, tại sao trong một số trường hợp, người nước ngoài vẫn chèn ép quá mức người VN? Câu trả lời rất đơn giản nhưng cũng đầy thấm thía: chúng ta đã có đầy đủ luật pháp, không thiếu "hành lang pháp lý" về vấn đề lao động; chỉ có điều là luật pháp không được thực thi nghiêm. Ai không thực thi nghiêm? Đó chính là nhân tố con người.

Đó chính là kết quả và cũng là